

KOOPERATİF ORGANLARI

1. GENEL KURUL:

Kooperatif ortaklarının tamamının, bir başka ifadeyle oy kullanma hakkına sahip ortakların, oluşturduğu topluluğa genel kurul denir. Genel kurul kooperatifin bütün ortaklarını temsil eden ve karar alan en yetkili organıdır. Genel kurulda alınan tüm kararlar toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın tüm ortakları kapsar. Genel kurul, ortaklara, kooperatifin yönetimi ile ilgili bilgiler vermek, kooperatif yönetim ve denetim kurullarını seçmek, bir önceki yıl görev yapan yönetim ve denetim kurullarının çalışmalarını incelemek gibi amaçlarla toplanır.

Kooperatif genel kurulu olağan ve olağanüstü olmak üzere iki şekilde toplanır:

Olağan genel kurul: Kooperatif genel kurulları hesap dönemi sonundan itibaren (çoğunlukla 31 aralık), 6 ay içinde ve yılda en az bir kere toplanmak zorundadır.

Olağanüstü genel kurul: Kooperatiflerin faaliyetleri ile ilgili önemli ve acele kararların alınmasının gerektiği durumlarda genel kurul, olağanüstü olarak toplanır.

1.1. Genel Kurulun Yetkileri ve Yetkilerin Devri:

1.1.1. Genel kurulun yetkileri şunlardır:

1. Genel kurul toplantısına başkanlık edecek divanı seçmek,
2. Ana sözleşmede değişiklik yapmak,
3. Yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile gerektiğinde tasfiye kurulunu seçmek,
4. Yönetim ve denetim kurullarını ibra etmek (aklamak),
5. Yönetim ve denetim kurulları ile tasfiye kurulu üyelerinin görevine son vermek,
6. Bilançoyu, gelir gider farkı hesaplarını ve yıllık çalışma raporlarını incelemek,
7. Kooperatife gayrimenkul alımında ve satımında izlenecek usul ile alınacak gayrimenkulun özelliği, yerini, fiyatını, satılacak gayrimenkulun asgari fiyatını belirlemek,
8. Üretim ve inşaat işlerinin yaptırılma yöntemini belirlemek,
9. Yapı kooperatiflerinde, kooperatif üye sayısı ile yapılacak konut veya işyeri sayısını belirlemek,
10. Yönetim kurulunun hazırlamış olduğu iş programını ve bütçe önerisini onaylamak,
11. Yönetim ve denetim kuruluna verilecek ücreti belirlemek,
12. Kooperatifin ihtiyaç duyduğu personel kadrolarını ve ücretlerini onaylamak,
13. Kooperatifin başka bir kooperatifle birleşmesine karar vermek,
14. Kooperatifin dağılmasına karar vermek,
15. Kooperatifin üst birliğe katılmasına karar vermek,
16. Ortaklıktan çıkarılanların itirazlarını inceleyip onaylamak veya itirazı kabul etmek,
17. Ortaklara ek ödeme yükümlülüğü getirmek,
18. Kooperatifin sermayesini artırmak,
19. Ortakların taksit tutarlarını ve ödeme esaslarını belirlemek,
20. Yönetim kurulu kararlarından, kanun, ana sözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu iddia edilenleri incelemek, gerektiğinde iptal etmek.

1.1.2. Genel Kurul, Kooperatifler Kanunu'nun 42. maddesinde belirtilen ve aşağıda sıralayacağımız yetkilerini başka bir kurula devredemez ve terk edemez:

1. Ana sözleşmeyi değiştirme,
2. Yönetim, denetim ve gerektiğinde tasfiye kurulunu seçme,
3. Gelir gider farkının bölüşümü ile ilgili karar alma
4. Yönetim ve denetim kurullarını iBRA etme (aklama, temize çıkarma),
5. Yasa veya ana sözleşme ile genel kurula tanınmış olan konular hakkında karar verme,
6. Kooperatife gayrimenkul alımında ve satımında izlenecek usul ile alınacak gayrimenkulun özelliği, yerini, fiyatını, satılacak gayrimenkulun asgari fiyatını belirlemek,
7. Üretim ve inşaat işlerinin yaptırılma yöntemini belirlemek,
8. Yapı kooperatiflerinde, ortak sayısı ile yapılacak konut ve iş yeri sayısını belirlemek,

1.2. Genel Kurulun Toplantıya Çağrılması:

- ❖ Kooperatif genel kurulu;
- ❖ Yönetim kurulu,
- ❖ Denetim kurulu,
- ❖ Kooperatifin bağlı bulunduğu üst birlik,
- ❖ Tasfiye memurları,
- ❖ İlgili bakanlık,

Ortakların 4'ten az olmamak kaydıyla 1/10' unun isteği ile toplanabilir.

Yönetim kurulu on gün içinde genel kurulun toplantıya çağrılması isteğini yerine getirmez ise, ana sözleşmede belirtilmişse, genel kurulun toplanması isteğiyle, denetim kuruluna ve üst birliğe başvurulur. Genel kurulun yapılacağı tarih, yer ve genel kurul gündemi, toplantıdan en az 15 gün önce ilgili bakanlığa (Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü/Tarım İl Müdürlüğü), yazılı olarak bildirilmelidir. Genel kurul toplantısının yapılacağı kooperatif ortaklarına ana sözleşmede belirtilen biçimde duyurulur.

Ana sözleşmede duyurunun nasıl yapılacağı yönünde bir hüküm yoksa, genel kurul aşağıdaki usullerden biriyle toplantıya çağrılır:

- ❖ Ortaklara, kooperatif temsilcilerine imzalanmış taahhütlü mektuplar yollanır.
- ❖ Yerel gazetelere ilan verilir.
- ❖ Yazılı olarak imza karşılığı duyuru yapılır.

1.3. Genel Kurul Gündeminin Hazırlanması ve Gündeme Madde Eklenmesi:

Genel kurul maddeleri; genel kurul ilanı yapılmadan önce, genel kurul toplantı çağrısı yapanlar tarafından hazırlanarak genel kurul ilanında belirtilir. Genel kurul maddelerinin önceden hazırlanarak ortaklara duyurulması, kooperatif ortaklarının yapılacak genel kurul toplantısına katılıp katılmayacaklarına karar vermelerine yardımcı olur.

2. YÖNETİM KURULU:

Yönetim kurulu, kanun ve ana sözleşme hükümlerine göre kooperatifin faaliyetlerini yöneten ve kooperatifi temsil eden yürütme organıdır.

2.1. Kooperatif Yönetiminin Önemi ve Kooperatiflerde Temsil:

Ortaklar arasından seçilerek oluşturulan yönetim kurulu işlerinin yürütülmesi görevini yerine getirirken, kooperatifi borç altına sokabileceğinden ve kooperatifin gidişatını etkileyecek işlemleri yapabileceğinden dolayı önemli bir yere sahiptir.

Yönetim kurulu, kooperatifi temsil ile yetkilendirilmiştir. Buna temsil yetkisi denir.

İstendiğinde bu yetki birkaç yönetim kurulu üyesine, kooperatif üyesi olmayan bir veya birkaç müdüre de devredebilir.

Faaliyetler kooperatif unvanı ile yapılır. Yapılan tüm işlemlerde kooperatif kaşesi kullanılır ve bu durumda kooperatif sorumlu olur.

Unvan kullanılmadan yapılan işlemler kooperatifi bağlamaz.

Yönetim kurulu kanun, ana sözleşme, diğer mevzuat hükümleri, genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına aykırı davranamaz.

Aksi takdirde kooperatif değil bu faaliyetleri yapanlar sorumlu olur.

2.2. Yönetim Kurulunun Seçimi:

- ❖ Yönetim kurulu en az 3 asil, 3 yedek üyeden oluşur.
- ❖ Bir kişinin kooperatif yönetim kurulunda asil veya yedek olarak yer alması için kooperatif üyesi olması zorunludur.
- ❖ Yönetim kurulu üyeleri, en fazla 4 yıl için seçilebilir.
- ❖ Ana sözleşmede yönetim kurulu üyeleri ikinci defa seçilemez gibi bir hüküm yoksa tekrar seçilebilir.
- ❖ Kooperatiflerin kuruluşunda kurucu ortaklar tarafından yönetim kurulu belirlenir.
- ❖ Sözleşmeye yönetim kurulu üyelerinin kimler oldukları yazılır.
- ❖ Kuruluş tamamlandıktan sonra ilk genel kurul toplantısında kooperatifin yeni yönetim kurulu seçilir.

Kooperatifler Kanunu'nun 56. maddesinde yönetim kuruluna üye olabilmek için gerekli koşullar şunlardır:

- T.C. vatandaşı olmak
- Aynı türden başka bir kooperatifin yönetim kurulu üyesi olmamak
- Türk Ceza Kanunu'nda belirtilen; zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, görevi suistimal, sahtekarlık, hırsızlık, dolandırıcılık, hileli iflas, emniyeti suistimal ve devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlardan mahkum olmamış olmak.

Kooperatif denetim kurulu, yönetim kurulunun yukarıdaki şartları uygun olup olmadığını inceler. Şartlara uygun olmayan yönetim kurulu üyelerin görevine yönetim kurulu tarafından son verilir. Boşalan yönetim kurulu üyeliklerine, zaman geçirilmeden denetim kurulunca yedek üyelerden üye seçilir.

2.3. Yönetim Kurulunun Görevleri:

Kooperatif yönetim kurulu; ana sözleşmeye, yasalara ve genel kurulun almış olduğu kararlara uygun davranmak suretiyle kooperatifi yönetir.

Yönetim kurulunun başlıca görevleri şunlardır:

1. Kooperatifin çalışma politikalarını belirlemek,
2. Üyeleri arasında görev dağılımı yapmak,
3. Kooperatifin hukuki birliğini korumak,
4. Yönetim kurulu defterleri ve tutanakları ile genel kurul tutanaklarını saklamak,
5. Yıllık faaliyet raporunu ve bilanço ve gelir gider tablosunu hazırlamak ve denetim kuruluna incelenmek üzere vermek,
6. Yapılan çalışmalarla ilgili genel kurulu bilgilendirmek,
7. Ortakları temsil ederken tarafsızlık ilkesini benimsemek,
8. Kooperatife ortak olmak isteyenlerin, kooperatif üyesi olmak için gerekli şartları taşıyıp taşımadığını araştırmak ve karar vermek,
9. Ortaklıktan çıkmak isteyen üyelerin bu isteklerini karara bağlamak,
10. Kooperatife ortak alınmasına, gerekli incelemeden sonra karar vermek,
11. Sözleşmeyle kendisine yetki verilmişse, ortaklıktan çıkartılmaya karar vermek,
12. Kooperatif işlerinin yürütülmesi için müdür ve personel ile temsilci veya vekil atamak, bunların görevlerin son vermek,
13. Ortaklarla devamlı haberleşmeyi sağlamak ve onları eğitmek,
14. Gelir-gider farkının dağıtılmasını genel kurula teklif etmek,
15. Genel kurul olağan veya gerekli durumlarda olağanüstü toplantıya çağırmak ve genel kurul gündemini hazırlamak,
16. Genel kurul toplantılarına bakanlık temsilcisi istemek,
17. Genel kurul kararlarının iptali için dava açmak,
18. Yönetim kurulu ortaklarının eksilmesi durumunda varsa yedek üye çağırmak,
19. Genel kurulda mektupla kullanılan oyları bakanlık temsilcisi ile birlikte incelemek, tutanak düzenlemek ve imzalamak,
20. Tasfiye memuru olarak görevlendirilmişse tasfiye işlerini yürütmek,
21. Ortaklardan yükümlülüklerini yerine getirmelerini istemek.

2.4. Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumlulukları:

1. Kooperatif Defterlerinin Tutulması Sorumluluğu: Kooperatifin bulundurması gereken defterlerin sorumluluğu ve muhafazası yönetim kuruluna aittir.
2. Gelir ve Gider Farkından Doğan Sorumluluklar: Kooperatif sözleşmesinde olumlu farkın ortaklara dağıtılmasına ilişkin hüküm varsa bu dağıtımı yönetim kurulu yapar.
Sözleşmede açıklama yoksa:
3. Yedek Akçe ve Fon Ayırma ile İlgili Sorumluluklar: Yönetim kurulu olumlu gelir gider farkının en az %10'unu normal ve %5 olağanüstü yedek akçe olarak ayırdıktan sonra dağıtım yapabilir.
Yedek akçe ve fonların ayrılmasından yönetim kurulu sorumludur.

3. DENETİM KURULU:

Kooperatif içinde yapılan işlem ve faaliyetlerin denetim görevi denetim kuruluna verilmiştir.

Bu kurulunun denetim yapabilme bilgi ve becerisine sahip olması gereklidir.

Kooperatif denetimi:

- Kooperatif yapısının,
- Faaliyetlerinin,
- İşlem ve hesaplarının,

Yanlışlık, çelişki veya tutarsızlık içerip içermediğinin; kanun, ana sözleşme, yönetmelik hükümleri, genel kurul kararları ve iyi niyet esasları çerçevesinde izlenmesi ve gözlenmesi için yapılan tüm çalışmalardır.

3.1. Denetim Kuruluna Üye Seçimi:

- ✓ Denetim kurulu, genel kurulca seçilir.
- ✓ Denetim kuruluna en az bir, en fazla beş üye seçilebilir.
- ✓ Denetim kurulunun görev süresi en az bir, en fazla ise üç yıldır.
- ✓ Kooperatif kuruluşu sırasında ilk denetim kurulu üyeleri ana sözleşme ile atanır. Denetim kurulu üyelerinin istifa ederek görevden çekilmeleri durumunda, yerlerine yedek üyeler geçer.

Denetim kuruluna seçilebilmenin şartları şunlardır:

1. Yönetim Kurulu üyesi olmamak,
2. T.C vatandaşı olmak,
3. Türk Ceza Kanunu'nda belirtilen; zimmet, ihtilal, irtikap, rüşvet, görevi suistimal, sahtekârlık, hırsızlık, dolandırıcılık, hileli iflas, emniyeti suistimal ve devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlardan mahkum olmamış olmak.
4. Bakanlık tarafından hazırlanan örnek ana sözleşmede yukarıda saydığımız şartlara ilaveten; seçilecek üyelerin medeni hakları kullanma yeterliliğine sahip olması, kooperatif personeli veya yönetim kurulu üyeleriyle üçüncü derece dahil akrabalık bağı bulunmamak şartlarına da yer verilmiştir.

3.2. Denetim Kurulunun Görevleri:

1. Kooperatif defterlerinin düzenli olarak tutulup tutulmadığını saptamak,
2. Bilanço ile gelir ve gider farkı hesabının defterlere uygun olup olmadığını kontrol etmek,
3. Her yıl yazılı bir rapor hazırlayarak tekliflerini genel kurula sunmak,
4. Yönetim kurulu üyeliğine seçilen üyelerin, üyelik koşullarını taşıyıp taşımadıklarını incelemek, koşullara uymayanların veya sonradan bu koşulları kaybedenlerin yönetim kurulu üyeliğinden çıkarılmasını yönetim kurulundan talep etmek,
5. Genel kurul gündemine, uygun gördükleri maddeleri eklemek,
6. Yönetim kurulunun ana sözleşme, kanun ve mevzuatlara aykırı çalışmalar içerisinde bulduklarının tespit edilmesi durumunda genel kurulu toplantıya çağırarak,
7. Kooperatif sırlarını ve ortaklar hakkındaki sırları saklamak,
8. Ayda en az bir kere kooperatif defter ve belgelerini incelemek, kasasını saymak,
9. Üç ayda bir denetim yapmak ve sonuçlarını raporla yönetim kuruluna bildirmek.

3.3. Denetim Kurulunun Sorumlulukları:

- Denetim kurulu üyeleri, kanun ve ana sözleşme ile kendilerine verilen görevleri yerine getirmedikleri takdirde ortaya çıkacak sonuçlardan sorumludur.
- Denetim kurulu üyelerinin görevi olduğu halde yapmadığı bir durumdan ortaya çıkan zararlar için tazminat davası açılabilir.
- Dava açma süresi zarara neden olan denetim kurulu üyesinin öğrenilmesinden itibaren 2 yıldır.
- Dava kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki Ticaret Mahkemesine, bu mahkemenin o yerde bulunmaması durumunda ise Asliye Hukuk Mahkemesine açılır.

KOOPERATİFLERİN KURULUŞU

1. Kooperatiflerin Kuruluşu:

Kooperatiflerin hedeflenen amaca ulaşması ve başarılı olabilmesi için, kooperatif kurma işlemlerine başlanmadan önce bazı araştırmaların yapılarak, elde edilecek bilgilerin iyi bir şekilde değerlendirilmesi ve çıkacak sonuca göre de kooperatif kurma fikrinin yeniden gözden geçirilmesi gerekir.

Kooperatifler kurulmadan önce aşağıdaki konular araştırılmalıdır:

- ✓ Kooperatifin kurulacağı yerleşim yerinin kooperatifin amaçlarını gerçekleştirebilecek bir alt yapıya sahip olması (bir konut yapı kooperatifi kurulacaksa, konut yapılacak zeminin inşaatı uygun olup olmadığı ve ihtiyaç duyulacak iş gücünün nerden sağlanacağı konuları araştırılmalıdır).
- ✓ İhtiyaç duyulan sermayenin hesaplanması (konut inşa etmek amacıyla bir kooperatif kurulacak ise kooperatifin yapacağı konutların toplam maliyetleri belirlenmeli ve ortakların bu maliyetleri nasıl karşılayacağı ortaya konmalıdır).
- ✓ Ortak sayısının belirlenmesi (bir konut yapı kooperatifi kurulacak ise bu kooperatifin yapmayı planladığı konut sayısından fazla ortak alınmamalıdır).
- ✓ İhtiyaç duyulması durumunda kredinin hangi kaynaklardan sağlanacağı.
- ✓ Kooperatifin çalışma alanıyla ilgili ileride doğabilecek riskler ve bunlara karşı alınacak önlemler.

Yapılan araştırma sonucu olumlu bilgiler elde edilip kurulacak kooperatifin kuruluş amaçlarını başarıyla yerine getirebileceği fikri ortaya konmuşsa, kooperatifin kurulması için aşağıdaki işlemlere başlanmalıdır.

1.1. Kurucu Ortakların Bir Araya Gelmesi:

- Bir kooperatifin kurulması için en az yedi kurucunun bir araya gelmesi gerekir.
- 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'nda azami bir sınırlama getirmemiştir, ancak ana sözleşmeye kooperatif ortak sayısının en fazla kaç olacağı şeklinde bir hüküm konulabilir.
- Kooperatifler Kanunu'nun 19. maddesine göre kooperatife giren her ortak en az bir ortaklık payı almayı taahhüt eder.
- Ortakların alabileceği en fazla ortaklık payı miktarı ise 5.000'dir.
- Bir ortaklık payının değeri 1 TL olup kurucu ortakların taahhüt ettikleri ortaklık paylarının ¼'ünü ana sözleşmede belirtilen yönetim kurulu üyelerinden birine ödemesi (bu tutarlar kooperatifin kuruluş işlemleri tamamlandıktan sonra bir bankada açılan hesaba yatırılarak bloke ettirilir) ve bu durumun kuruluş izni alma dilekçesinde belirtilmesi gerekir.

1.2. Ana Sözleşmenin Hazırlanması, İmzalanması ve Tasdiki:

- Hazırlanan ana sözleşmenin en az yedi kişi tarafından imzalanması ve imzaların da notere tasdik ettirilmesi gerekir.
- Sözleşmeyi imzalayan ilk ortaklar kurucu ortak sıfatını alır.
- Uygulamada ilgili bakanlık tarafından hazırlanan örnek ana sözleşmelerden yararlanılmaktadır.
- Uygulamada örnek ana sözleşmelere uyma zorunluluğu yoktur.
- Kooperatifler Kanunu'nun 4. maddesinde yer alan ve aşağıda değinilen hükümleri taşımak ve kanunun emredici hükümlerine aykırı olmamak şartıyla, kurucuların istedikleri şekilde ana sözleşme hazırlamaları mümkündür.

Kooperatifler Kanunu uyarınca ana sözleşmede bulunması gereken hükümler şunlardır:

Zorunlu Hükümler (KK madde.4):

1. Kooperatifin adı ve merkezi,
2. Kooperatifin amacı ve çalışma konuları,
3. Ortaklık sıfatını kazandıran ve kaybettiren hâl ve şartlar,
4. Ortakların pay tutarı ve kooperatif sermayesinin ödenme şekli, nakdi sermayenin en az ¼' nün peşin ödenmesi, ortakların aynı sermayeyi koyup koymayacakları,
5. Kooperatiflerin yükümlerinden dolayı ortakların sorumluluk durumu ve derecesi,
6. Kooperatifin yönetim ve denetim organlarının görev ve yetki ve sorumlulukları ve seçim tarzları,
7. Kooperatifin temsiline ait hükümler,
8. Yıllık gelir gider farklarının, hesaplama ve kullanma şekilleri,
9. Kurucuların adı, soyadı iş ve konut adresleri.

İhtivari (isteğe bağlı) Hükümler (KK madde.5):

1. Genel kurulun toplantısı, kararların alınması, oyların kullanılması hükümleri,
2. Kooperatifin çalışma şekline dair esaslar,
3. Kooperatifin birliklerle olan münasebetleri,
4. Kooperatifin diğer bir kooperatifle birleşmesine ait hükümler,
5. Kooperatifin süresi.

Yorumlayıcı Hükümler (KK madde.6):

5' inci maddenin 1 ve 2' nci bentlerinde yazılı hususlar hakkında ana sözleşmede hüküm olmadığı takdirde aşağıdaki hükümler uygulanır.

Bu hükümler;

1. Genel kurul toplantısı kooperatifi temsile yetkililer tarafından imzalanan taahhütlü mektuplarla veya mahalli gazete ile köylerde ise yazılı olarak imza karşılığı duyurulur.
2. Kooperatifin faaliyeti, amacı ve çalışma konusuyla sınırlıdır.

Hazırlanan ana sözleşme 10 adet çoğaltılarak, her sayfası kurucularca imzalanır ve imzaların onayı için notere ibraz edilir. Noter sadece imzaları onaylar ve ana sözleşmenin bir adedini saklanmak üzere aldıktan sonra kalan dokuz adedini kuruculara verilir. Bu onay işlemi ile, imzaların kurucu ortaklara ait olduğunu kanıtlanmış olur.

1.3. Kuruluş İzninin Alınması:

- Ana sözleşme hazırlanıp notere onaylatıldıktan sonra kooperatife kuruluş izni için ilgili izin merciine hitaben iki nüsha dilekçe yazılır.
- Tarımsal amaçlı kooperatifler, tarım kredi kooperatifleri ve bunların üst kuruluşları için Tarım ve Orman Bakanlığı; tarım satış kooperatifleri ve diğer kooperatifler ile bunların üst kuruluşları için Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınır.
- Hazırlanan dilekçenin aslı izin alınacak bakanlığa veya kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki il müdürlüklerine (ticaret il müdürlüğü/tarım il müdürlüğü); il müdürlüğü olmayan yerlerde ise kaymakamlık veya valiliğe verilir.

- Müracaat dilekçesini kurucu ortakların tamamı imzalayabileceği gibi hepsi adına ortaklardan biri de imzalayıp verebilir. Dilekçe ekinde:
 - ✓ 9 adet noter onaylı ana sözleşme,
 - ✓ Kooperatif kurucularının nüfus cüzdanı örnekleri ve ikametgah belgeleri,
 - ✓ Yönetim kurulu üyelerinin iyi hal belgeleri,
 - ✓ Yönetim kurulunun aynı türden başka bir kooperatifte yönetim kurulu üyesi olmadıklarına ilişkin beyanları ve kuruluş bilgi formu verilir.
- Verilen dilekçe şekil ve esas yönünden incelenir. Şekil yönündeki incelemede dilekçeye ilave edilmesi gereken belgelerin mevcut olup olmadığı, esas yönünden ise ekte verilen belgelerin özellikle ana sözleşmenin kanunlara ve genel kabul görmüş şekillere uygun hazırlanıp hazırlanmadığına bakılır.

1.4. Kooperatifin Tescil ve İlanı:

Gerekli izin alındıktan sonra 15 gün içerisinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret sicil memurluğuna başvurularak kooperatifin tescil ettirilmesi gerekir. Kooperatif ticaret siciline tescil edildikten sonra tüzel kişilik kazanır. Kooperatifler Kanunu'nun 7. maddesine göre kooperatifin tescilinden önce kooperatif adına işlem yapanlar, yaptıkları işler dolayısıyla zincirleme olarak sorumludurlar.

Yani tescilden önce yapılan işlemlerden doğan zararlar kooperatifi değil, işlemleri yapan ortakları bağlar. Müracaat ortaklardan herhangi birinin ortaklar adına ticaret sicili memurluğuna verilecek bir dilekçe ile yapılır.

Tescil talebi için verilecek bu dilekçeye eklenecek belgeler şunlardır:

- a) **Ana sözleşme:** Kooperatifin tescili için ticaret sicili memurluğuna iki adet ana sözleşme verilir. Ana sözleşmenin noterden tasdikli olması ve izin mercinin kuruluş izni verdiğiine ilişkin şerhini taşıması gerekir.
- b) **Bakanlık izin yazısı:** Kooperatifin kuruluşuna ilişkin alınan izin yazısının aslı sicil memurluğuna verilir.
- c) **Ticari durum tasdiknamesi:** Ticaret sicili memurluğuna verilecek belgelerden biri de "Ticari Durum Tasdiknamesi"dir. Bu tasdikname, kooperatif merkezinin bulunduğu yerin belediye başkanlığından, köylerde ise köy ihtiyar heyetinden alınır. Tasdiknamede; kooperatifin unvanı, sermayesi, açık adresi, işyerinin açılış tarihi ve faaliyet konusu gösterilir.
- d) **Yönetim kurulu üyelerinin imza sirküleri (örnekleri):** Kooperatifin kuruluşu sırasında, ilk genel kurul toplantısına kadar görev yapacak olan yönetim kurulu üyeleri ana sözleşmeyle atandıklarından, bunların ad ve soyadları ile ne şekilde imza edeceklerine ilişkin imza sirküleri de dilekçe ekinde ticaret sicili memurluğuna verilir. İmza sirkülerinin noter tasdikli olması gerekmektedir.
- e) **Kurucu ortakların nüfus cüzdanı örnekleri ve ikametgah belgeleri:** Kuruluş izni sırasında izin merciiine verildiği gibi, kurucu ortakların nüfus cüzdanı örnekleri ile ikametgah belgelerinin, tescil talebi dilekçesi ekinde sicil memurluğuna verilmesi zorunlu bulunmaktadır.
- f) **Tescil ve ilan edilecek hususlara ilişkin beyanname:** Kooperatifler Kanunu'nun 3. maddesinde hangi hususların tescil ve ilan olunacağı belirtilmiş olup ticaret sicili memurluğuna verilecek bu beyanname tescili öngörülen nelerden ibaret olduğu yazılır.

Kooperatifler Kanunu'nun 3. maddesine göre tescil ve ilan olunacak hususlar şunlardır:

- a. Ana sözleşme tarihi,
- b. Kooperatifin amacı, konusu ve varsa süresi,
- c. Kooperatifin unvanı ve merkezi,
- d. Kooperatifin sermayesi ve bunun nakdi kısmına karşılık olarak ödenen en az miktar ve her ortaklık payının değeri,
- e. Ortaklık payı belgelerinin ada yazılı olduğu,

- f. Aynı sermaye ve devralınan akçalı kıymetlerle işletmelerin neden ibaret oldukları ve bunlara biçilen değerler,
- g. Kooperatif ne suretle temsil olunacağı ve denetleneceği,
- h. Yönetim kurulu üyeleriyle kooperatifi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları,
- i. Kooperatifin yapacağı ilanların şekli ve ana sözleşmede bu hususta bir hüküm varsa yönetim kurulu kararlarının pay sahiplerine ne suretle bildirileceği,
- j. Kooperatifin şubeleri.

1.5. Tüzel Kişiliğin Kazanılmasından Sonra Yapılması Gereken İşlemler:

- **Kanuni defterlerin tasdik ettirilmesi:** Kooperatifler yevmiye defteri, defteri kebir, envanter ve bilanço defteri, yönetim kurulu karar defteri, genel kurul karar defteri ve ortaklar pay defteri, kullanılmaya başlamadan ticaret sicil tasdiknamesi ile birlikte, kooperatifin merkezinin bulunduğu yerdeki sicil memurluğuna veya notere ibraz edilerek, tasdik ve imza ettirilir. Sicil memuru veya noter, defterlerin kaç sayfadan ibaret olduğunu ilk ve son sayfaya yazarak resmi mühür ve imzasıyla tasdik eder. Eğer tasdik işlemi noter tarafından yapılmış ise noter, tasdik edilen defterlerin mahiyet ve adetlerini ve bunların kime ait olduğunu en geç yedi gün içinde ilgili ticaret sicili memurluğuna bildirir.
- **Yapılacak diğer işlemler:**
 - ✓ Kooperatifin işlemlerinde kullanılmak üzere mühür, kaşe yaptırılır; gelir gider makbuzları ve fatura gibi belgeler bastırılır.
 - ✓ Kooperatif tüzel kişilik kazandığına göre kuruluş esnasında kurucu ortaklardan birine teslim edilen nakdi sermayenin $\frac{1}{4}$ ' ünün açılacak kooperatif hesabına aktarılması gerekir.
 - ✓ Ayrıca kooperatif kurulurken hazırlanan ana sözleşmede belirtilen yöneticilerin, tüm ortaklardan oluşan genel kurulu toplayarak, yönetim ve denetim kurullarını seçmeleri sağlanmalıdır.

KOOPERATİFLERE ÜYE OLMA VE ÜYELİKTEN ÇIKMA

1. Kooperatife Ortak (Üye) Olmak: Kooperatiflere gerçek kişilerin yanı sıra Kooperatifçilik Kanunu'nun 9. maddesine göre özel idareler, belediyeler, köyler gibi kamu tüzel kişileri ile cemiyetler ve dernekler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve kooperatifler üye olabilir. Ortak olma işlemleri gerçek ve tüzel kişiler açısından farklıdır.

1.1. Gerçek Kişilerin Ortaklığı: Kooperatifler Kanunu'nun 8. maddesinde belirtildiği üzere, gerçek kişilerin kooperatif ortaklığına girebilmesi için öncelikle medeni hakları kullanma yeterliliğine sahip olması gerekir.

1.2. Tüzel Kişilerin Ortaklığı: Tüzel kişi; belli bir amaç için yasaların verdiği yetkiye dayanılarak birden fazla kişinin aynı unvan altında oluşturdukları kuruluşlardır.

Kooperatifler Kanunu'nun 1, 8 ve 9. maddelerine göre aşağıdaki tüzel kişiler ortak olabilir;

- a) Kamu tüzel kişileri (belediyeler, özel idareler, köyler gibi),
- b) Kamu iktisadi teşebbüsleri,
- c) Kuruluş yasalarında özel hüküm bulunan tüzel kişiler (sendikalar gibi),
- d) Özel yasalarla izin verilen tüzel kişiler (dernekler, kooperatifler gibi), kooperatiflere kurucu veya sonradan ortak olabilirler.

Aşağıdaki tüzel kişiler ise kooperatiflere kurucu olarak veya sonradan ortak olamazlar:

- a) Her türlü ticaret şirketleri,
- b) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları (ticaret ve sanayi odaları ve barolar gibi),
- c) Vakıflar.

Tüzel kişilerin kooperatiflere ortak olmak istemeleri durumunda, gerçek kişilerde olduğu gibi; yazılı olarak başvurmaları, varsa şahsi sorumluluk ve ek ödemeleri yazılı olarak kabul etmeleri, taahhüt ettikleri sermayenin en az dörtte birini peşin ödemeleri ve yönetim kurulunun ortaklık talebinin kabulüne ilişkin karar alıp ilgiliye bildirmeleri gerekir.

2. Kooperatif Ortaklığının Sona Ermesi:

Bir kişinin kooperatif ortaklığını sona erdirebilecek başlıca durumlar şunlardır:

- ✓ Ortağın kendi isteği ile ortaklıktan ayrılmak istemesi,
- ✓ Ortaklık payının bir başkasına devredilmesi,
- ✓ Ana sözleşmede belirtilen ve ortaklıktan çıkarılmayı gerektirecek herhangi bir durumun gerçekleşmesi.

2.1. Ortaklıktan Çıkma:

Kooperatifçilikteki açık kapı ilkesinin bir gereği olarak her ortağa kooperatiften çıkma hakkı tanınmıştır. Ortağa tanınan bu hak hiçbir şekilde engellenemez. Ortaklıktan çıkmak isteyen ortak, bir dilekçe ile kooperatif yönetim kuruluna başvurur.

2.2. Ortağın Ölümü:

Ortağın ölümü ile ortaklık sıfatı sözleşmede hüküm varsa mirasçılara veraset ilamı ile devreder. Mirasçıların ana sözleşmedeki ortaklık şartlarını taşıması gerekir. Mirasçıların içlerinden birini temsilci tayin etmeleri gerekir. Kooperatif genel kuruluna bu temsilci katılır, seçer, seçilebilir. Diğer mirasçıların böyle bir hakları yoktur.

2.3. Ortaklığın Devri:

Kooperatiflere ortak olmanın bir yolu da kooperatif ortaklığını bir ortaktan devralmaktır. Kooperatif ortaklığını devir alacak kişinin, ortaklık şartlarını taşıması halinde, yönetim kurulu bu kişiyi ortaklığa kabul etmek zorundadır. Yeni ortak noter huzurunda ortaklığını yeni ortağa devir eder. Devir işleminden sonra, kooperatif yönetim kuruluna başvurmak zorundadırlar. Bu başvuru ayrı ayrı olabileceği gibi birlikte de yapılabilir. Ortaklığı devir alacak kimsenin kooperatif hakkında araştırma yaparak, devredecek kimsenin gerçekten kooperatifin ortağı olup olmadığını, ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadığını, kooperatife borcunun bulunup bulunmadığını araştırması yararına olacaktır. Çünkü devir, tüm hak ve yükümlülükleri içerir. Devralan kişi, devreden kişinin tüm hakkına sahip olduğu gibi onun yükümlülüklerini de üstlenir.

2.4. Ortaklıktan Çıkarılma ve İtiraz:

Bir ortağın ortaklıktan çıkarılmasını gerektirecek hususlar kooperatif ana sözleşmesinde açıkça belirtilmelidir. Ana sözleşmede açıkça belirtilmeyen nedenlerden dolayı kişiler ortaklıktan çıkarılamazlar. Ortak, girişte aranan şartları sonradan kaybederse, giriş koşullarını taşımadığı halde hileli giriş yaptığı sonradan anlaşıldığında ortaklıktan çıkarılabilir. Ortaklıktan çıkarılma teklifini yönetim kurulu genel kurula sunar ve genel kurul ortaklıktan çıkarılmaya veya ortaklığın devamına karar verir. Ana sözleşmede yönetim kurulu bu konuda yetkilendirilebilir. Ortaklıktan çıkarılma kararı, ana sözleşmede yer alan çıkarılma gerekçesiyle birlikte, kararı genel kurul vermişse, genel kurul karar defterine, yönetim kurulu vermişse yönetim kurulu karar defterine yazılır. Ayrıca çıkarılma kararı ortaklar defterine de yazılır. Çıkarılma kararının bir örneği çıkarılmanın genel kurul veya yönetim kurulu tarafından onaylandığı tarihten itibaren on gün içinde, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere notere verilir.

3. Ortaklığın Sona Ermesiyle Hesap Kesme:

Ortakların hesap kesiminde hangi kalemlerden pay alacağı açıkça belirtilir. Ödeme sözleşmeye göre hesaplanır. Çıkan veya çıkarılan ortakların talep ettikleri haklar, ortağın ayrıldığı yılın sonunda genel kurulca onaylanmış bilançosuna göre, hesaplanır. Bunun için ayrıca bir bilanço düzenlemeye gerek yoktur. Ortağın bilançodaki olumlu gelir-gider farkında hesaplanan payı, iadesi gereken sermayesi (yedek akçeler ortaklara iade edilmez.), varsa faizi toplanır. Geçmiş yıl bilançosundan payına düşen zarar toplanan tutardan düşüldükten sonra ortağa ödeme yapılır.

Kooperatiften çıkan ortaktan tazminat istenmesi veya ortağın ihraç edilmesi, ortağın kooperatif varlığı üzerinde hak talep etmesine engel değildir. Böyle durumlarda istenen haktan tazminat düşülür ve kalan tutar hak sahibine ödenir. Hesap kesimi yapılan ortağın alacağı genel kurul kararı ile üç yılı aşmamak üzere ertelenebilir. Bu halde ortak, üç yıl geçmeden alacaklarının iadesi için dava bile açamaz. Ödemenin erteleme kararının genel kurulca verilmiş olması gerekir. Yönetim kurulunca böyle bir kararın alınması veya genel kurulun bu kararı alma yetkisini yönetim kuruluna devretmesi mümkün değildir. Çıkan veya çıkarılan ortaklarla mirasçılarının alacak ve hakları, bunları isteyebilecekleri gündün başlayarak beş yılı geçmekle zaman aşımına uğrar.

KOOPERATİF ORTAKLARININ HAK VE ÖDEVLERİ

1. Ortakların Hakları:

Kooperatife üye olan, başka bir ifade ile ortaklık sıfatına sahip olan kişiler kooperatif üzerindeki ortaklık haklarını kullanma hakkına da sahip olmuş olurlar.

Kooperatiflerde eşitlik ilkesi gereği tüm ortaklar hak bakımından eşit olup ortakların kooperatiflerdeki haklarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1. Ortaklık senedi
2. Ortakların bireysel hakları
3. Ortakların toplumsal hakları
4. Hak ve yükümlülüklerde eşitlik

1.1. Ortaklık Senedi:

Ortağın, kanun ve ana sözleşmeyle kendisine tanınan haklarını kullanması sırasında kooperatif ile arasında çıkan birtakım anlaşmazlıkların giderilmesinde bir delil olarak kullanılması ve ilgili mercilere sunulması amacıyla düzenlenen ve ada yazılı olan belgeye ortaklık senedi denir.

Ortaklık senedinde hangi hususların yer alacağı kanun maddesinde tek tek sayılmıştır.

Maddeye göre ortaklık senedinde yer alacak hususlar şunlardır:

- a) Kooperatifin unvanı
- b) Ortaklık senedinin yani ortağın adı soyadı
- c) Ortağın iş ve konut adresi
- d) Ortağın kooperatife girdiği ve çıktığı tarihler
- e) Tarih sırasıyla ortağın kooperatife ödediği paralar ili kooperatiften aldığı paralar
- f) Ortağın ve kooperatifi temsile yetkili olan kimselerin imzası
- g) Yönetim kurulu karar numarası

1.2. Ortakların Bireysel Hakları:

Kooperatif üyelerinin kooperatife karşı çeşitli bireysel hakları vardır.

• Ortaklıktan Çıkma Hakkı:

Kooperatifin sözleşmesine uymak kaydı ile her ortağın isteğinde ortaklıktan çıkma hakkı vardır. Ortaklıktan çıkma süresi sözleşme ile sınırlanmışsa o süre dolması beklenir.

• Ortaklık Payını Devir Hakkı:

Ortaklık payı o kooperatifin ortaklık şartlarını taşıyan bir kişiye devredebilir. Bu durum yönetim kuruluna bir dilekçe ile bildirilir.

• Ortaklıktan Çıkarılma Kararına Karşı İtiraz ve Dava Açma Hakkı:

Ortaklıktan çıkarılma kararına nasıl itiraz edileceği bir önceki faaliyette ayrıca incelendiğinden tekrar ele alınmamıştır.

• Bilgi Edinme ve Örnek İsteme Hakkı:

Kooperatifler Kanunu'nun 24. maddesine göre, kooperatif ortaklarının bilgi edinme ve bazı belgelerden örnek isteme hakkı vardır.

• Ticari Defterleri ve Belgeleri İnceleme Hakkı:

Kooperatifler Kanunu'nun 25. maddesine göre; ortaklar, kooperatifin ticari defterlerini ve belgelerini ancak genel kurulun izni ve yönetim kurulunun kararı ile incelemeye izin verilen belge ve kayıtları inceleyebilir.

- **Genel Kurula Katılma, Seçme ve Seçilme Hakkı:**

Üç ay önce ortak olan her ortağın genel kurula katılma, seçme ve seçilme hakkı vardır. Yapı kooperatiflerinde üç ay öncesi şartı aranmaz. Ortaklıktan çıkarılma kararı kesinleşmeyen ortaklarda genel kurula katılabilir. Ancak çıkan ya da çıkarılan ortaklar, çıkma ve çıkarılma kararlarının kesinleştiği tarihten itibaren genel kurula katılamaz.

- **Olumlu Gelir Gider Farkından Pay Alma Hakkı:**

Ana sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde ortaklar, gelir gider farkından pay alma hakkına sahiptir. Dağıtım kooperatife katkısı fazla olan ortakların desteklenmesi esasına göre yapılır.

- **Oy Hakkı:**

Ortaklık payı adedi ne olursa olsun, genel kurulda yapılacak oylamada her ortak bir oy hakkına sahiptir. Bu hak değiştirilemez. Dışarıda iş yapan aynı zamanda ortak olan kişiler kooperatifle iş ilişkisinde bulduklarında alınacak kararlarda oy kullanamaz.

- **Genel Kurul Kararları Aleyhine Dava Açma Hakkı:**

Toplantıya katılan aşağıdaki ortaklar genel kurul kararlarına karşı dava açabilir:

- ✓ Alınan kararlara karşı olan ve karışıklık gerekçesini kurul tutanağına yazdıranlar,
- ✓ Oyunu kullanmasına haksız olarak izin verilmeyenler,
- ✓ Toplantıya istekli olduğu halde alınmayanlar.

Ayrıca genel kurul toplantısında hazır bulunsun ya da bulunmasın her ortak aşağıdaki hususlarından herhangi birinin ortaya çıktığı gerekçesiyle dava açabilir:

- ✓ Toplantı çağrısının usulüne uygun yapılmadığı,
- ✓ Gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediği,
- ✓ Genel kurula katılmayacakların karara katılmış bulduklarının iddia edilmesi.

- **Denetçilerin Dikkatini Çekme ve Açıklama Yapılmasını İsteme Hakkı:**

Kooperatif ortakları, gerekli gördükleri konularda yazılı olarak veya noter aracılığıyla denetçilerden dikkatini çekme veya açıklama yapılmasını isteyebilir. Açıklama Kanunu'nun 25. maddesindeki sınırlar içinde yapılabilir. Ortaklar, isteklerinin denetçiler tarafından dikkate alınmaması durumunda, denetçiler hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunabilir.

- **Tasfiye Sonucundan Pay Alma Hakkı:**

Ana sözleşmede tasfiye sonunda pay alınacağına dair hüküm bulunmalıdır. Tasfiye olan kooperatiflerin tüm borçları ve ortakların ödedikleri paylar ödendikten sonra, kalan malları ortaklara dağıtılır.

- **Hak Arama ve Dilekçe Hakkı:**

Anayasamızın 36. maddesine göre; Kooperatif ortakları, kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri konusunda Türkiye Millet Meclisi'ne ve yetkili makamlara yazı ile başvurma hakkına da sahiptir.

1.3. Ortakların Toplumsal Hakları:

Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Hakkı:

Kooperatifler Kanunu'nun 44. maddesi uyarınca; dört ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayısının en az onda birinin talebi üzerine genel kurul toplantıya çağrılabilir.

Örneğin 195 üyesi olan bir kooperatifte 20 ortak, 25 ortağı olan bir kooperatifte 4 ortağın talebi üzerine genel kurul toplantıya çağrılabilir.

Genel kurulu toplantıya çağırmak isteyenlerin, toplantı gündemini oluşturmaları ve bu isteklerini de yazılı olarak yönetim kuruluna bildirmeleri gerekir. Yönetim kurulu bu genel kurul toplanmasına ilişkin talebe on gün içinde cevap vermek zorundadır. Yönetim kuruluna tebligat taahhütlü mektupla olabileceği gibi noter kanalıyla da yapılabilir.

Gündeme Madde Eklenmesini İsteme Hakkı:

Kooperatifler Kanunu'nun 46. maddesine göre, kooperatif ortakları iki şekilde genel kurul gündemine madde eklenmesini isteyebilir:

Genel kurul toplantısından en az 20 gün önce gündeme madde eklenmesini isteme hakkı: Dörtten az olmamak üzere ortakların en az 1/10'u tarafından genel kurul toplantısından en az 20 gün önce yazılı olarak bildirilecek hususların genel kurul gündemine konulması zorunludur.

Örneğin 63 ortağı olan bir kooperatifin en az 7; 110 ortağı bulunan bir kooperatifin en az 11; 22 ortağı bulunan bir kooperatifin ise en az dört ortağı istekte bulunmalıdır.

Unutulmaması gereken diğer iki husus ise; bu tür başvuruların genel kurul toplantısından en az yirmi gün önce ve istekte bulunan ortakların imzasını taşıyan bir dilekçe ile yapılmalıdır. Genel kurul toplantısında gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce gündeme madde eklenmesini isteme hakkı: Kooperatife kayıtlı ortak sayısının en az 1/10'unun gündemin görüşülmesine geçilmeden önce yazılı teklifte bulunmaları halinde aşağıda sıralayacağımız hususların gündeme eklenmesi istenilebilir.

Bu hususlar şunlardır:

- Hesap tetkik komisyonunun seçilmesi,
- Bilanço incelemesinin ve ibranın geriye bırakılması,
- Çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması,
- Genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması,
- Kanun, ana sözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptali,
- Yönetim kurulu ile denetçilerin azli ve yerlerine yenilerinin seçilmesi.

Genel Kurulda Temsil Hakkı:

Ana sözleşmede açıklama bulunduğu takdirde, bir ortak yazı ile izin vermek suretiyle genel kurul toplantısında oyunu ancak bir başka ortağa kullanırabilir. Bir ortak genel kurulda birden fazla ortağı temsil edemez.

1.4. Hak ve Yükümlülüklerde Eşitlik:

Kooperatiflerde eşitlik ilkesi, ortaklara aynı hakkın tanınması ve aynı borçların yüklenmesi anlamına gelir. Başka bir deyişle ortaklara tanınan haklarda ve verilen sorumluluklarda hiçbir ayırımın yapılmamasıdır. İki çeşit eşitlik vardır. Bunlar;

1) Mutlak eşitlik:

Ortakların sosyal ve ekonomik durumlarına bakılmaksızın her ortağa aynı haklar tanınmakta ve aynı borçlar yüklenmektedir. Kaç ortaklık payı olursa olsun her ortağın bir oy hakkının olması, bilgi edinme ve dava açma hakları mutlak eşitlik ilkesine birer örnektir.

2) Nispi eşitlik:

Bu eşitlik, şeklinde ortakların kooperatiften yararlanma oranları, içinde buldukları durum, elde ettikleri gelirler veya sahip oldukları koşullar dikkate alınır.

KOOPERATİF ORTAKLARININ HAK VE ÖDEVLERİ

3. Ortakların Ödevleri ve Sorumlulukları:

2.1. Sermaye (ortaklık) Payı: Ticaret şirketlerinden farklı olarak kooperatiflerde, kârın yerini ekonomik menfaat, sermayenin yerini de karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet aldığından sermaye unsuruna önem verilmemiş, ticaret şirketlerine göre kooperatiflerde sermaye çok düşük tutulmuştur.

Her ortağın en az bir pay en çok 5.000 pay olabilir. Bir payın değeri 1 TL'dir. Ana sözleşmede belirtilmek üzere kooperatife giren ortakların alması gereken ortaklık payları artırılabilir.

Örneğin ana sözleşmede kooperatif ortaklığına giren her ortağın en az yüz ortaklık payı alması gerektiği hükmü yer alıyor ise kooperatife üye olmak isteyen kişiler en az yüz ortaklık payı almayı taahhüt edeceklerdir. Bu ortakların, bir ortaklık payının 1 TL olduğu düşünüldüğünde 100 TL'lik ortaklık payı almayı taahhüt etmeleri gerekecektir.

2.2. Ortağın Kişisel Alacaklıları: Bir kooperatif ortağından alacaklı durumda olan kişilerin, ortağın kooperatifteki hangi haklarını haczettirebileceklerine Kooperatifler Kanunu'nun 19. maddesi açıklık getirmiştir. Buna göre bir ortağın şahsi alacaklıları:

- Ortağa ait faizi,
- Gelir- gider farkından ortağın hissesine düşecek miktarı,
- Kooperatifin dağılması halinde ortağa ödenecek payı, haczettirebileceklerdir.

2.3. Aynı Sermaye: Ortak payını nakit olarak öder. Ancak bazı durumlarda para yerine geçen değerler de verilebilir. Sözleşmede belirtilmek şartıyla mal cinsinden (ayni) değerler kooperatife sermaye olarak verilebilir. Aksi takdirde ayni sermaye kabul edilemez. Ana sözleşmede malların değeri belirlenmemişse, kurucular tarafından toplantıya çağrılacak ilk genel kurul toplantısında belirlenir.

Kuruluştan sonra kooperatife girecek ortakların ayni sermaye koymaları durumunda, malların değerini belirlemek amacıyla yönetim kurulunca genel kurul toplantıya çağrılır. Genel kurulda ortak sayısının 2/3'ünü temsil eden ortakların çoğunluğu ile bilirkişi seçilir. Ortakların 2/3'ünün birleşmesi mümkün olmazsa bilirkişi seçimi sulh hukuk mahkemesinden istenir. Seçilen bilirkişi tarafından malların değeri belirlenir. Belirlenen değer, bir raporla yapılacak genel kurul toplantısına sunulur. Ortak sayısının en az yarısının katılacağı genel kurul toplantısında rapor görüşülür. Görüşme sonunda belirlenen değer, kabul veya reddedilir. Karar, oy çokluğu ile alınır.

2.4. Ek Ödemeler:

Kooperatifler Kanunu'nun 31. maddesine göre, sadece bilanço açıklarının kapatılması için ve ana sözleşmede belirtilmek şartı ile kooperatif ortaklarından ek ödeme istenebilir. Kooperatif bilançonsun açık vermemesi durumunda, ana sözleşmede hüküm bulursa da ortaklardan ek ödeme istenilmesi olanaksızdır.

3. Ortakların Sorumlulukları:

3.1. Ortakların Kooperatif Borçlarından Dolayı Sorumlulukları: Ana sözleşmede ortakların sorumluluk şekli belirtilmemişse yasal olarak ortaklar sınırlı sorumlu kabul edilir. Böylece ortaklar kooperatif borçlarından dolayı sadece malvarlığı sorumlu olacak ve alacaklılar, alacaklarının tahsili için ortaklarının şahsi varlığına başvuramayacaklardır.

Sınırsız sorumluluk:

Ana sözleşmede belirtilerek, kooperatifin mal varlığının, borçlarını karşılamaya yetmediği durumlarda, ortaklar da şahsen ve sınırsız olarak sorumlu tutulabilir. Buna sınırsız sorumluluk denir. Uygulamada pek rastlanan bir durum değildir.

Sınırlı sorumluluk:

Uygulamada çok yaygın olan da sınırlı sorumluluk ana sözleşmesinde belirtilir. Ortaklar kooperatif borçlarına karşı sadece sermaye payları ile sorumlu olabileceklerdir. Ancak sözleşmesinde sermaye paylarından fazla olarak belirli bir miktar ile sınırlı olduğu belirtilen kooperatifler de kurulabilir.

3.2. Sır Saklama Sorumluluğu:

Ortaklar yönetim kurulu veya genel kurul kararıyla incelediği ticari defterler, bunlara ilişkin belgeler ve haberleşmeyle ilgili hususlardan öğrendikleri sırları daima gizli tutmak zorundadır. Ortak, sonradan ortaklık hakkını kaybetmiş olsa bile, bu sırları daima gizli tutmakla yükümlüdür. Bu zorunluluğa uymayan ortaklar, olabilecek zararlardan kooperatife karşı sorumludur. Ayrıca, kooperatifin şikayeti üzerine bir yıla kadar hapis ya da ağır para cezasıyla veya her ikisiyle birlikte cezalandırılır.

3.3. Aidat Ödeme Sorumluluğu:

Ticari şirketlere göre sermaye payı çok düşük olan kooperatiflerde bu düşük sermaye payı ile hedeflenen amacın gerçekleştirilmesi neredeyse imkansızdır. Bu nedenle, ortaklar taahhüt ettikleri ve ödedikleri ortaklık payı bedelleri dışında, aidat öder. Aidatlar, genel kurulca belirlenen tutarda arsa, alt yapı, inşaat ve benzeri giderleri karşılamak üzere alınır.

3.4. Kooperatiflerin İflası Durumunda Ortakların Sorumluluğu:

Kooperatifler de ticari işletmeler gibi iflas edebilir. Kooperatifin iflasına, ya alacaklıları ya da kooperatifin isteği üzerine iflas idaresince karar verilir. Sırası ile şu işlemler yapılır;

- ✓ İflas idaresi, kooperatiften alacaklı olanları düzenleyeceği sıra cetveli ile sıraya koyarken, bir yandan da ortaklardan paylarına düşen borcun ödenmesini ister.
- ✓ Ortaktan istenilecek tutar, ortağın sorumlu olduğu tutar ile sınırlıdır.
- ✓ İflas idaresi borç ve masrafları öder.
- ✓ Ödemelerden sonra kasada kalan tutarı ortaklara geri verir.
- ✓ Ödeme yapılamayan alacaklılara, borcun ödenmediğine dair belge verilir.

3.5. Kooperatife Yeni Giren Ortağın Sorumluluğu:

Kooperatif hissesini devir alan kişiye ortaklığın bütün hak ve yükümlülükleri devir edilir. Ortaklığı devir alacak kişinin, eski ortağın kooperatife karşı sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini ve kooperatif ana sözleşmesinin ortaklara hangi sorumlulukları yüklediğini araştırması ve bilgi edinmesi kendi yararına olacaktır.

3.6. Kooperatifin Dağılması, Bir Ortağın Ölümü veya Ayrılmasından Sonraki Sorumluluklar:

Kooperatiflerde bir ortağın ölümü veya herhangi bir nedenle kooperatiften ayrılması durumunda, ölüm veya ayrılışının kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl veya ana sözleşmeyle belirlenen süre içinde sorumluluğu devam eder. Ölen veya ayrılan bir ortağın kooperatif borçlarından sorumlu tutulabilmesi için:

- Ölen veya ayrılan ortağın sınırlı ya da sınırsız sorumluluğunun olması veya ek ödeme yükümlülüğünün bulunması,
- Ortağın ölüm veya diğer bir nedenle kooperatiften ayrılmış olması, ölen ortağın mirasçılarının mirası reddetmemiş ve ortaklığı da devam ettirmemiş olmaları,
- Ölüm veya ayrılışın kesinleştiği tarihten itibaren, ana sözleşme ile belirlenen bir süre içinde, ana sözleşmede süre verilmemişse bir yıl içinde kooperatifin iflasına karar verilmiş olması,
- Sorumlu tutulacak kooperatif borçlarının ölüm veya ayrılma tarihinden önce olmuş olması gereklidir.